

Hrvoje Odak

MODEL ZA PRILAGODBU I INDIVIDUALIZACIJU NASTAVNIH PROGRAMA ZA UČENIKE I ODRASLE POLAZNIKE S TEŠKOĆAMA I INVALIDITETOM

Zagreb, studeni 2023.

U izradi *Modela za prilagodbu i individualizaciju nastavnih programa za učenike i odrasle polaznike s teškoćama i invaliditetom u RCK Mlinarska*, uz glavnog autora **Hrvoja Odaka**, Voditelja Centra za profesionalno usmjeravanje i razvoj karijere i psihologa Zdravstvenog učilišta, sudjelovali su:

Školski voditelji Centra za profesionalno usmjeravanje i razvoj karijere

Vesna Toplak, pedagoginja Škole za primalje

Josipa Drvodelić, pedagoginja Srednje škole Topusko

Dubravka Glavinić, psihologinja Srednje škole Viktorovac

Nada Mudrovčić, pedagoginja Škole za medicinske sestre Vinogradska

Renata Brekalo Papac, psihologinja Škole za medicinske sestre Mlinarska

Članovi Uprave Regionalnog centra kompetentnosti Mlinarska

Asja Jelaković, ravnateljica Škole za medicinske sestre Mlinarska

Zlatica Kozjak Mikić, ravnateljica Zdravstvenog učilišta

Višnja Pranjić, ravnateljica Škole za medicinske sestre Vinogradska

Maja Feil Ostojić, ravnateljica Škole za primalje

Koraljka Porić, ravnateljica Srednje škole Viktorovac

Željka Gajdek, ravnateljica Srednje škole Topusko

Andrea Novak, tajnica Škole za medicinske sestre Mlinarska

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ZAKONSKA REGULATIVA PODRUČJA.....	2
3. TKO SU NAŠI UČENICI/POLAZNICI S TEŠKOĆAMA.....	4
4. HODOGRAM POSTUPAKA U RADU S UČENICIMA S TEŠKOĆAMA	5
4. 1. Učenik s teškoćama upisuje prvi razred srednje škole.....	5
4. 2. U tijeku školovanja otkriva se potreba za individualizacijom	9
4. 3. Maturant želi izaći na ispite Državne mature i na njima imati prilagođen pristup.....	12

1. UVOD

U ovome modelu autor će prikazati zakonsku regulativu postupanja s učenicima s teškoćama te pokušati dati smjernice rada na temelju svog iskustva kao stručnog suradnika psihologa u Zdravstvenom učilištu.

Na sastanku školskih voditelja unutar Centra za profesionalnu orijentaciju (17. studeni 2022.) vidjelo se kako postoji veliki broj problema s kojima se djelatnici u radu susreću, kako od škole do škole postoji donekle različit pristup u radu te kako niti jedna škola nema u zadnjim godinama iskustva u radu s učenicima s invaliditetom, kao niti sa polaznicima u obrazovanju odraslih koji bi spadali u tu kategoriju.

Kao problemi u radu su na sastanku izdvojene slijedeće stvari: ispunjavanje IP obrasca za nastavnike, upućivanje učenika/roditelja na izdavanje novih Rješenja o individualiziranom pristupu (slanje na ponovnu obradu), roditelji koji upisuju djecu u redovnom postupku pri tome ne poštivajući preporuke od HZZ-a, preporuke od HZZ-a koje nisu u skladu s postojećom listom kontraindikacija, veliki posao za nastavnike koji nisu dodatno plaćeni za svoj rad (neki imaju i po 15 učenika s individualiziranim pristupom), nemogućnost dobivanja novije dokumentacije vezano za polaganje ispita iz Državne mature, nedostatan broj stručnih suradnika po školama (MZO ne daje odobrenja koja su u skladu s Državnim pedagoškim standardom).

U nastavku razgovora (sastanak, 17. 11. 2022.) dogovoreno je kako će predloženi Model biti usmjeren na hodogram/korake u postupanju u radu s djecom s poteškoćama počevši od mjeseca srpnja kada u školama dobijemo informacije o upisu budućih učenika prvih razreda s individualiziranim pristupom.

U ovom modelu autor će se dotaknuti i učenika s prilagođenim pristupom, učenika s invaliditetom i odraslih polaznika, ali će naglasak biti na radu s učenicima s individualiziranim pristupom kojih u svakoj od škola sastavnica RCK Mlinarska ima u velikom broju.

Naravno, svaki učenik je zasebna „priča“ i predmet ovog modela nije pobrojati sve pedagoško didaktičke metode rada usmjerene za svaki tip problema. Za dobiti uvid u taj dio potrebno se dodatno educirati, a u tom smislu možda je prvi izbor navedeni radni materijal

napravljen od Ministarstva znanosti i obrazovanja (naveden u poglavlju „Zakonska regulativa područja“ pod slovom I)

2. ZAKONSKA REGULATIVA PODRUČJA

U ovome dijelu navest ćemo Zakone i Pravilnike u kojima se spominju učenici/polaznici u obrazovanju odraslih i kratko navesti što se u kojem od akata regulira.

a) Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

čl. 42 – govori o organizaciji nastave u kući ili zdravstvenoj ustanovi, a vezanu uz djecu s većim motoričkim teškoćama ili kroničnim bolestima;

čl. 62, 65 i 65a – nabrajaju se vrste učenika s teškoćama te se upućuje u rad s učenicima koji imaju probleme u ponašanju.

b) Zakon o strukovnom obrazovanju

čl. 35 – govori o mogućnosti produženja statusa redovnog učenika za učenike koji imaju iznimne, socijalne, osobne ili obiteljske prilike ili za one koji su teže bolesni

c) Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi

čl. 5 – kroz 7 stavaka govori kako treba pristupati učenicima s teškoćama (npr. „razina kompetencija se treba provjeravati oblikom u kojemu mu njegova teškoća najmanje smeta i u kojemu se najbolje može izraziti“)

d) Državni pedagoški standard srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (DPS)

čl. 4 – definiraju se maksimalni brojevi učenika u razrednom odjeljenju s obzirom na broj učenika s teškoćama

čl. 11 – definira se broj i vrsta stručnih suradnika po školama (ovisno i o broju učenika s teškoćama)

e) Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (u daljnjem tekstu Pravilnik)

Najvažniji dokument za rad na ovom području koji detaljno opisuje različite vrste potpore/programa za rad s učenicima s teškoćama, a daje i orijentacijsku listu vrste teškoća.

f) Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava

- u pravilniku se propisuje postupak kada za nekog učenika procijenimo da mu je npr. potreban individualizirani pristup (a u osnovnoj školi ga nije imao) ili ako se procijeni da je potrebno ukinuti Rješenje po kojemu je npr. učenik završio osnovnu školu.

g) Pravilnik o polaganju Državne mature

čl. 21 – govori o postupku ostvarivanja prava na prilagodbu kod polaganja ispita Državne mature za učenike s teškoćama

h) Zakon o obrazovanju odraslih

čl. 22 – u prva četiri stavka govori se o obvezi ustanove koja provodi programe u obrazovanju odraslih da osigura „razumnu prilagodbu metoda, načina i oblika rada“ osobama s invaliditetom. Također se provedba programa prilagođava vještinama i sposobnostima polaznika na način da se postupa etično i na dobrobit polaznika.

i) Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima

j) Odluka o Programu hrvatskog jezika za pripremnu nastavu za učenike osnovnih i srednjih škola koji ne znaju ili nedostatno znaju hrvatski jezik

Ova odluka zadnjih godina postaje sve bitnija jer u školama imamo sve više djece koja su ili azilanti, izbjeglice iz Ukrajine ili povratnici iz inozemstva.

k) „Planiranje rada s učenicima s teškoćama u razvoju“ (dopis MZO od 14. svibnja 2018. potpisan od pomoćnice ministrice Lidije Kralj, prof.)

- dopis je napravljen u svrhu ujednačavanje prakse po školama u radu s učenicima s teškoćama (npr. navodi kako za učenike koji slušaju redoviti program uz individualizirane

postupke nastavnici ne trebaju izrađivati individualizirani odgojno-obrazovni plan (IOOP obrazac))

I) „Smjernice za rad s učenicima s teškoćama“, MZO (radna inačica), srpanj 2021.

- sveobuhvatni materijal u kojem je opisana zakonska podloga postupanja, pedagoško-didaktičke osnove u radu s učenicima, razvojne osobitosti učenika s teškoćama u razvoju, vrste primjerenih programa/kurikuluma i oblika školovanja, individualizacija postupaka učenja i poučavanja, izrada individualiziranih kurikuluma...

3. TKO SU NAŠI UČENICI/POLAZNICI S TEŠKOĆAMA

U ovome Modelu dajemo prijedlog postupanja prema učenicima s teškoćama koji je u skladu s čl. 2 i Prilogom 1 navedenog Pravilnika. Dakle, tu se radi o učenicima čije sposobnosti u međudjelovanju s čimbenicima iz okoline **ograničavaju njegovo učinkovito sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu, a proizlaze iz tjelesnih, mentalnih, intelektualnih, osjetilnih oštećenja i poremećaja funkcija** (jedna ili kombinacija više oštećenja).

U Prilogu 1 navedenog Pravilnika je orijentacijska lista vrsta teškoća:

1. Oštećenja vida
2. Oštećenja sluha
3. Oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju
4. Oštećenja organa i organskih sustava
5. Intelektualne teškoće
6. Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja
7. Postojanje više vrsta teškoća u psihofizičkom razvoju.

U Prilogu 1 su teškoće iz svake skupine detaljnije razrađene.

Drugim riječima, **ovdje nećemo govoriti o radu s učenicima koji imaju neke probleme koji su češće vremenski ograničeni i koji nemaju prevelik utjecaj na učenikovo sudjelovanje u odgojno-obrazovnim aktivnostima**. Primjer takvih poteškoća su adaptacijski problemi učenika prvih razreda, emocionalni problemi zbog neprihvaćenosti u razredu, obiteljski problemi ili problemi u odnosu s nastavnikom, konzumacija psihoaktivnih sredstava i još

mnogi drugi problemi s kojima se u radu s djecom svakodnevno susreću nastavnici i stručni suradnici srednjih škola.

4. HODOGRAM POSTUPAKA U RADU S UČENICIMA S TEŠKOĆAMA

U daljnjem dijelu dat ćemo hodograme postupanja za **tri situacije**: dijete s teškoćama upisuje prvi razred srednje škole (u daljnjem tekstu SŠ), u tijeku srednjoškolskog školovanja otkriva se potreba za individualizacijom te izlazak na ispite Državne mature za djecu s teškoćama.

4. 1. Učenik s teškoćama upisuje prvi razred srednje škole

a) SRPANJ/KOLOVOZ - Razgovor s roditeljima i učenicima (prije početka školske godine u kojoj dijete kreće u prvi razred)

- temeljem podataka iz upisne dokumentacije stručni suradnik **organizira individualne sastanke** na koje poziva svu djecu za koju ima podatke da su u osnovnoj školi imala individualizirani pristup ili individualizirani pristup uz prilagodbu sadržaja iz nekog od predmeta). Svrha sastanaka je upoznavanje učenika i roditelja, prikupljanje i uvid u dokumentaciju i procjena. Procjena obuhvaća vidjeti probleme u nastavi kroz riječi učenika, upoznati se s postupcima koji su u osnovnoj školi (u daljnjem tekstu OŠ) bili najkorisniji, postupaka koje su učenik i roditelji koristili kod kuće i jakih strana djeteta odnosno izvora podrške. Rezultat sastanka trebao bi biti dogovor o očekivanjima i mogućnostima individualizacije u SŠ. Ovdje treba istaknuti problem nerealističnih očekivanja prije svega nekih od roditelja – npr. neki puta kažu da su im djeca u OŠ od predmetnih profesora dobivala pitanja koja će imati na pismenoj provjeri znanja, a što ne može biti dio individualizacije.

b) RUJAN/LISTOPAD – Traženje mišljenja o funkcioniranju djeteta u OŠ i pisanje mišljenja stručnog suradnika o individualizaciji u srednjoj školi.

Ove dvije radnje se paralelno odvijaju, a cilj je imati mišljenje koje se stavlja u e-dnevnik početkom mjeseca listopada.

MODEL ZA PRILAGODBU I INDIVIDUALIZACIJU NASTAVNIH PROGRAMA ZA UČENIKE I ODRASLE POLAZNIKE S TEŠKOĆAMA I INVALIDITETOM

Zakonska je obveza srednje škole u prva dva tjedna rujna pisanim putem zatražiti mišljenje o funkcioniranju djeteta u OŠ, a obveza OŠ-e je to i dostaviti (čl. 19 Pravilnika).

Mišljenje koje stručni suradnik stavlja u e-dnevnik (i upoznaje razredno vijeće) prethodno je usuglašeno s roditeljima – dobro je tražiti potpisani pristanak ili slaganje putem maila.

Primjer mišljenja stručnog suradnika psihologa – Zdravstveno učilište, listopad, 2022.

Redovni program uz individualizirane postupke , šk. god. 2022./ 2023.

Ime i prezime učenice, razredni odjel:

INICIJALNE INFORMACIJE I PROCJENA

Osnovni podatci o učenicu i jake strane (dokumentacija, intervjui s učenicom i majkom)	Individualizirani pristup od 2016. Teškoće u učenju, teškoće čitanja i pisanja- prethodno u tretmanu. Pomoć u učenju osigurana unutar obitelji.
IME I PREZIME RODITELJA (BROJ TELEFONA I MAIL)	Glavobolje više puta tjedno nakon udarca u glavu u ranoj dobi; izraženije uz napetost. Lijepo se izražava, zrelo verbalizira situaciju.

OSNOVNE PREPORUKE ZA INDIVIDUALIZACIJU

Tijekom poučavanja	
Ispitivanje	<p>Usmeno ispitivanje: Odgovaranje manjih cjelina po dogovoru. Učenica ima obavezu sama s nastavnikom dogovarati termin ispitivanja i podsjetiti nastavnika na početku sata na kojem treba odgovarati.</p> <p>Pri usmenom ispitivanju, produljiti vrijeme čekanja na odgovor, a pri odgovaranju engleskog jezika molim omogućiti odgovaranje u prvoj klupi ispred profesorice.</p> <p>Pisano ispitivanje: FONT SLOVA 16 i dvostruki prored u tekstu produljiti vrijeme Ili malo smanjiti broj zadataka na ispitu uz isti opseg gradiva</p> <p>Provjeriti mogućnost smanjenja zahtjeva kod opsežnijih lektirnih naslova i lektira s puno arhaizama.</p>
Ostalo	Sjediti u prvim klupama.

Predmetni nastavnik će, prema specifičnostima svog predmeta, dodati postupke individualizacije ako je potrebno.

Z. Kozjak Mikić, psihologinja Učilišta, 15.7.2022.

Hrvoje Odak, psiholog Učilišta, od 1. rujna 2022.

Potpis roditelja i datum:

Ovdje treba naglasiti zadnji dio teksta u kojemu se kaže kako svaki predmetni profesor može za svoj predmet još dodavati neke oblike individualizacije (usklađeno s čl. 5 Pravilnika).

c) STUDENI – LIPANJ

Praćenje uspjeha djeteta u školi i reagiranje po potrebi.

Problemske situacije i zakonske nejasnoće:

Roditelji djece s teškoćama svoju djecu mogu upisivati u rokovima koji su namijenjeni djeci s teškoćama, ali i u rokovima koji vrijede za ostale učenike. Također Pravilnik (čl. 19) propisuje kako je profesionalno usmjeravanje učenika s teškoćama obvezni dio pripreme za upis učenika u srednju školu. U materijalu od MZO (naveden pod „I“...radna inačica) piše na str. 20: *„Ako je učenik s teškoćama u razvoju upisan u SŠ program tzv. redovnim putem roditelj/skrbnik dužan je školi dostaviti rješenje o primjerenom programu/kurikulumu obrazovanja odmah prilikom upisa učenika s teškoćama u željeni srednjoškolski program, a škola je dužna postupati prema rješenjem određenom primjerenom programu/kurikulumu.“*

Dakle, u slučaju redovnog upisa roditelj treba dostaviti škole rješenje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje iz kojeg je vidljivo da je roditelj upisao dijete u jedno od predloženih zanimanja. U tom slučaju, škola mora osigurati primjerenu individualizaciju čak i ako se tada radi o razrednom odjelu u kojem je narušen Državni pedagoški standard (koji propisuje maksimalni broj učenika s teškoćama u jednom razredu odnosno veličinu takvih razreda).

Problem, koji nije Zakonski definiran, je kada **roditelj upisuje dijete redovnim putem u program za koji nije dobio preporuku**, a preporuku nije dobio najvjerojatnije zato jer je tim stručnjaka procijenio kako je to pretežak program/kurikulum za dijete. Tako se npr. zna dogoditi u Zdravstvenom učilištu (a i u drugim školama sastavnicama RCK Mlinarska) upis djeteta koji je imao prilagodbu sadržaja iz mnogo predmeta zbog prije svega sniženih sposobnosti i za koje bi bio primjereniji neki lakši, najčešće trogodišnji program školovanja.

U takvim situacijama je vrlo teško postupati, a vodeći se prije svega interesima djeteta. Može se tražiti ponovno upućivanje na grupnu obradu djeteta, tražiti od nastavnika različite vidove individualizacije, kontaktiranje stručnjaka iz nadležne Agencije (prema čl. 7 Pravilnika), a u konačnici i prijava situacije nadležnom Centru za socijalnu skrb – posebno u

situaciji kada se kroz iskustvo vidi da je upisani program pretežak za dijete, a da pri tome izostaje adekvatna suradnja s roditeljima.

Naravno, s obzirom na gore opisanu zakonsku neusklađenost, može se dogoditi da u jednom razrednom odjelu imamo 23 učenika od kojih je dvoje učenika s teškoćama upisano na roku za te učenike, a da se otkrije još 5 učenika s teškoćama koji su upisani redovnim putem. U takvim uvjetima, i uz nedovoljan broj stručnih suradnika, izuzetno je teško kvalitetno odrađivati poslove nastavnika i stručnih suradnika u radu s učenicima s teškoćama, ali i sa ostalim učenicima u razrednom odjeljenju.

4.2. U tijeku školovanja otkriva se potreba za individualizacijom

Zbog različitih razloga se u tijeku srednjoškolskog školovanja pojavi potreba za pokretanjem postupka za utvrđivanje psihofizičkog stanja i određivanja adekvatnog oblika školovanja za pojedino dijete.

U šk. g. 2022./2023. pokrenut je u Zdravstvenom učilištu postupak za troje djece zbog različitih razloga:

- za jednu djevojku je postupak pokrenut na inicijativu stručne službe i razrednog vijeća, a radilo se o djevojci sa već postojećom medicinskom dokumentacijom čiji se bolest (iz psihijatrijskog spektra) počela jače manifestirati u ponašanju;
- za drugu djevojku školu su kontaktirali roditelji s početnom medicinskom dokumentacijom (njen liječnik predlaže individualizirani pristup). Vidljivo je bilo kako su novonastale okolnosti (zdravstveno stanje djeteta – veće emocionalne smetnje) povezane i s djetetovim otežanim savladavanjem školskog gradiva;
- treći slučaj je bila učenica prvog razreda koja je imala nalaz timske obrade zbog disleksije, disgrafije i diskalkulije od prije dvije godine, ali službeni se postupak nije pokrenuo jer je dijete išlo u privatnu školu gdje je imala kontinuiranu pomoć logopeda.

Prema Pravilniku o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava formalnu proceduru pokreće Nastavničko vijeće, a neformalno se postupak pokreće kada škola ima nalaz grupne obrade djeteta. Nalaz grupne obrade može biti ili iz javne ili privatne ustanove, a mora biti vezan uz prirodu teškoće Tako npr. za navedeni drugi primjer iz Zdravstvenog učilišta roditelji su naručeni za obradu u Psihijatrijsku

bolnicu u Kukuljevićevoj, a za treći primjer školi je dostavljen grupni nalaz privatne logopedске klinike.

Po dobivanju nalaza grupne obrade (ili i prije toga) kontaktira se školski liječnik koji treba ispuniti svoj obrazac i dostaviti ga školi, a mišljenje se traži i od stručnog suradnika, razrednika i profesora hrvatskog jezika.

S obzirom da može proći nekoliko mjeseci ili više od početka postupka do izdavanja Rješenja (Rješenja izrađuje županijsko povjerenstvo ili povjerenstvo Grada Zagreba) treba vidjeti kako pomoći učeniku do dobivanja službenog Rješenja.

U Zdravstvenom učilištu stručni suradnik psiholog dogovara s djetetom i njegovim roditeljima postupak individualizacije s kojima će biti upoznati nastavnici. U nastavku su primjeri takve „početne“ individualizacije za tri navedena primjera iz šk. g. 2022./2023.:

Prva djevojka:

Prijedlog individualiziranog pristupa za (IME I PREZIME I RAZRED UČENICE) – do dolaska službenog Rješenja o primjerenom programu i oblicima pomoći školovanja.

Temeljen medicinske dokumentacije, razgovora s učenicom, roditeljima i predmetnim profesorima predlažem slijedeće:

- 1. **Odgovaranje po dogovoru** (imala je i prošle šk. g. zbog učestalih treninga – sport). Učenica ima obvezu sama s nastavnikom dogovarati termin ispitivanja i podsjetiti nastavnika na početku sata na kojem treba odgovarati;*
- 2. Ako učenica zamoli za **izlazak iz razreda** preporučam da joj to omogućite – u učionici će se vratiti nakon nekoliko minuta;*
- 3. Nakon eventualne **negativne ocjene** molim učenici omogućiti brzo ispravljanje iste. Omogućiti joj ispravljanje na način koji predloži (usmeni ili pismeni način);*
- 4. Zbog **poteškoća u pažnji** neki puta ne razumije npr. uputi ili zadatak na testu – omogućiti joj da postavi pitanje i dobije objašnjenje;*
- 5. Predlažem da učenici dopustite imanje u ruci **nekog predmeta** (igračke) koju može gnječiti. Taj predmet neće ispuštati nikakve zvukove.*

Druga djevojka:

Na Nastavničkom vijeću, 31. ožujka 2023. pokrenut je postupak individualizacije za učenicu (razlozi emocionalne prirode). Do službenog Rješenja predlažem slijedeću individualizaciju:

- molim omogućiti učenici usmeno odgovaranje po dogovoru. (IME UČENICE) ima obvezu javiti se profesoru za isto);*
- na pismenim provjerama znanja predlažem produžiti vrijeme pisanja ili dati nešto manji broj pitanja bez smanjenja obuhvaćenih sadržaja.*

Treća djevojka:

Inicijalne informacije i procjena:

IME UČENICE je završila privatnu osnovnu školu – nije imala službeni individualizirani pristup, ali je zadnje 4 godine imala jednom tjedno pomoć sa strane logopeda. Prema novo napravljenoj obradi (IME UČENICE) ima disleksiju, disgrafiju i diskalkuliju (blaži oblik) te ćemo pokrenuti službeni postupak za dobivanje Rješenja o individualiziranom pristupu.

Prijedlog individualizacije (do dobivanja službenog Rješenja):

- kod pismenih provjera produljiti vrijeme ili malo smanjiti broj zadataka uz isti opseg gradiva;*
- pitanja za pismeni dati s dvostrukim proredom uz font 14;*
- pri ocjenjivanju pisanih uradaka tolerirati specifične pogreške u pisanju slova (ispuštanje ili zamjene slova po vizualnoj i zvučnoj sličnosti);*
- omogućiti odgovaranje po dogovoru. Učenica ima obvezu sama s nastavnikom dogovoriti termin ispitivanja i podsjetiti nastavnika na početku sata na kojem treba odgovarati.*
- Predmetni nastavnik može, prema specifičnostima svog predmeta, dodati postupke individualizacije ako smatra potrebnim.*

4.3. Maturant želi izaći na ispite Državne mature i na njima imati prilagođen pristup

a) LISTOPAD - PROSINAC

- **poslati e-mail roditeljima** djece s individualiziranim pristupom s opisom procedure ako dijete želi izaći na DM-u i imati prilagodbu

Primjer maila (prosinač, 2022. – Zdravstveno učilište):

Poštovani,

s obzirom da je vaša kćerka sada četvrti razred i ima individualizirani pristup pozvat ću je na razgovor u siječnju – može doći i sama do mene i prije mog poziva. Radi se o Državnoj maturi. Pitat ću (ime učenika) da li planira izaći na Državnu maturu i ako želi da li ćemo zatražiti neki vid prilagodbe. Sredinom veljače, za sve učenike koji žele izaći na DM i imati prilagodbu, moramo poslati ispunjen obrazac zahtjeva za prilagodbu koji prije slanja potpisuje učenik i ravnateljica škole. Uz zahtjev prilažemo i Rješenje o individualizaciji kao i medicinsku dokumentaciju koju posjedujemo, a odluku o eventualnoj prilagodbi donosi NCVVO. U uputama, koje su dobili ispitni koordinatori, stoji kako se razlikuje pristup prema djeci koja imaju Rješenje izdano prije 2015. godine – za njih će se eventualno traženje prilagodbe morati detaljnije obrazložiti. Što se tiče liječničke dokumentacije bolje je ako priložimo novije papire, ali spominju kako je samo za djecu s teškoćama iz područja mentalnog zdravlja (psihičke i emocionalne teškoće) potreban jedan nalaz iz 2022. Za sve druge kategorije nije definirana starost nalaza.

Što se tiče dokumentacije koju imam o (ime učenika) nalazim Rješenje iz 2017., mišljenje psihologa iz 2017. (Poliklinika), mišljenje psihologa iz 2015. (Psihološki centar Vlahinsky), nalaz timske obrade iz 2016. (Kukuljevićeva) te mišljenje školskog liječnika iz 2018.

Molim povratnu informaciju o primitku ovog maila.

- **ispitni koordinator obilazi sve završne razrede i upućuje učenike koji žele prilagodbu na DM-i da se jave njemu ili školskom psihologu** (stručnom suradniku). Koordinator naglašava da prilagodbu mogu zatražiti i učenici koji nemaju službeno Rješenje o individualizaciji (iz bilo kojeg razloga...možda se u zadnjih nekoliko mjeseci nešto dešava ili je pokrenut postupak, ali još nije došlo Rješenje ili je možda imalo Rješenje u osnovnoj školi koje u se u srednjoj nije koristilo...)

- **stručni suradnik u 12. mjesecu traži od ispitnog koordinatora materijal „Prilagodba ispitne tehnologije“** koje dobiva od NCVVO-e za rokove u slijedećoj kalendarskoj godini. Ovo

je važan korak jer su u navedenom dokumentu opisane kategorizirane teškoće učenika (u skladu s Pravilnikom...naveli smo ih u prethodnom poglavlju) te potrebna dokumentacija za ostvarivanje prava na prilagodbu za svaku od kategorija učenika. Također se u istome navodi koliko detaljno treba biti mišljenje stručnog suradnika koje se upisuje u rubriku formulara traženja prilagodbe. Kod tog dokumenta je još bitno napomenuti kako svake godine na naslovnoj stranici piše kako „nije za javnu upotrebu“ – dakle, ne smijemo ga kopirati i davati roditeljima/učenicima. Također je važno znati kako se „pravila igre“ mijenjaju iz godine u godinu – posebno je tu bitan dio oko starosti dokumentacije koja se uz zahtjev šalje (bilo je primjera da se jedne godine traži za određenu vrstu teškoća nova dokumentacija, a onda slijedeće godine može i starija).

b) SIJEČANJ - OŽUJAK

- **pozvati sve učenike koji imaju individualizirani pristup** u školi (one koji još nisu došli jer s nekima se taj dio odradio u prvom polugodištu) u prva dva tjedna nastave u drugom polugodištu. U razgovoru dobiti odgovor na slijedeća pitanja:

1. planira li učenik izaći na ispite DM-e?
2. ako je odgovor DA provjeriti da li je učeniku potrebna prilagodba?
3. ako je i na drugo pitanje odgovor DA utvrditi vrstu prilagodbe koja je učeniku potrebna te dokumentaciju potrebnu za slanje uz zahtjev (zahtjev se obično potpisuje od strane roditelja i ravnatelja za svako dijete početkom ožujka).

- pisanje mišljenja stručnog suradnika za svako dijete koje želi izaći na DM-u i imati prilagodbu koje se šalje ispitnom koordinatoru koji ispunjava obrazac od NCVVO-a „*Zahtjev za ostvarivanje prava na prilagodbu ispitne tehnologije*“ .

Primjeri mišljenja stručnog suradnika (veljača, 2022. – Zdravstveno učilište)

Učenik A:

Učenica je upisana u srednju školu temeljem Rješenja o individualiziranom pristupu iz 2015. zbog poteškoća u čitanju. Uz primjenu individualiziranih postupaka učenica je uspješno usvajala nastavno gradivo. Individualizacija se odnosila na produženje vremena na pismenim ispitima (ili smanjen broj zadataka), omogućavanje da negativnu ocjenu iz pisanog rada ispravlja usmenim putem i ponekad prilagodbe zahtjeva vezane uz obradu lektirne građe.

Predlažem: zatražiti produljenje pisanja ispita za 50% - posebno za predmete engleski jezik i hrvatski jezik.

Učenik B:

Učenik je upisao srednju školu temeljem Rješenja o prilagodbi sadržaja iz matematike i individualiziranom pristupu za ostale predmete. razlog individualizacije su mješoviti poremećaj vještina učenja i epilepsija. Detaljnije se radilo o nedovoljno usvojenoj vještini čitanja, teškoćama savladavanja aritmetičkih zadataka, povećanom psihomotornom nemiru, teškoćama pažnje i koncentracije, impulzivnost, emocionalna nezrelost, povremene glavobolje. U srednjoj školi su se svi navedeni problemi manifestirali u učenikovom ponašanju i odnosu prema radnim obvezama – trenutno je upitan pozitivan uspjeh na kraju nastavne godine 4. tog razreda.

Individualizacija koja se primjenjivala bila je slijedeća:

- *u slučaju psihomotornog nemira zaposliti ga nekim zadatkom koji mu omogućava da prohoda;*
- *u laboratoriju biti u neposrednoj blizini nastavnika;*
- *odgovaranje manjih cjelina po dogovoru;*
- *produljeno vrijeme kod pismenog ispitivanja ili manji broj pitanja;*
- *negativnu ocjenu iz pisanog rada ispravljati usmenim putem;*
- *ne ocjenjivati urednost rukopisa;*
- *davati učeniku što više povratnih informacija o radu, pohvaliti trud i napredovanje.*

Predlažem: pisanje ispita u odvojenoj prostoriji uz 50% produženo vrijeme te pisanje eseja iz hrvatskog i engleskog omogućiti na računalu zbog lošeg rukopisa.

Učenik C:

Učenica je upisana u srednju školu temeljem Rješenja iz 2013. zbog teškoća koncentracije i pažnje, emocionalne i socijalne osjetljivosti i elemenata ADHD-a. Kroz cijelu srednju školu bilo je dosta problema oko savladavanja gradiva (posebno u prvom razredu – rad sa psihologinjom), ali i u njenom ponašanju koje je vezano uz primarnu dijagnozu. Zbog izraženih problema emocionalne prirode u kontinuiranom je praćenju od strane liječnika.

Individualizacija koja se primjenjivala bila je slijedeća:

- *odgovaranje manjih cjelina po dogovoru;*
- *pri usmenom ispitivanju produljeno vrijeme čekanja na odgovor;*
- *produljiti vrijeme pisane provjere kad je moguće.*

Predlažem: 50% povećanja vremena na svim ispitima Državne mature